

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 26 lipca 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił M. A. prawa do obliczenia podstawy wymiaru emerytury z uwzględnieniem wynagrodzenia za okres pracy za granicą od 1 sierpnia 1982 roku do 31 sierpnia 1985 roku. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawca nie przedstawił dokumentu potwierdzającego wysokość wynagrodzenia osiąganego w tym okresie przez innego pracownika zatrudnionego w kraju na równorzędnym lub podobnym stanowisku, na jakim był on zatrudniony przed wyjazdem za granicę. (decyzja k.149/150 akt ZUS)

Zasadność powyższej decyzji zakwestionował wnioskodawca składając w dniu 30 sierpnia 2013 roku odwołanie do sądu, w którym wniósł o ponowne przeliczenie emerytury. Wskazał jednocześnie osoby zatrudnione przed jego wyjazdem do NRD na podobnych stanowiskach, posiadający zbliżony staż pracy. (odwołanie k.2).

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 19 września 2013 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację podniesioną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. (odpowiedź na odwołanie k.3)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. A. urodził się (...). (niesporne)

W okresie od 29 marca 1966 roku do 30 czerwca 1986 roku zatrudniony był w pełnym wymiarze czasu w Fabryce (...) w Ł. na stanowisku tokarza - ślusarza. (świadcstwo pracy k.9 akt ZUS).

W okresie tego zatrudnienia – na okres od 1 sierpnia 1982 roku do 31 sierpnia 1985 roku wnioskodawca został skierowany do pracy w byłym NRD w ramach umowy rządowej, w związku z czym w okresie od 17 sierpnia 1982 roku do 31 grudnia 1985 roku korzystał z urlopu bezpłatnego. (zaświadczenie k.15 akt ZUS, świadectwo pracy k.9 akt ZUS)

Decyzją z dnia 15 października 2012 roku, skorygowaną następnie decyzją z dnia 30 października 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał M. A. prawo do emerytury od dnia osiągnięcia wieku emerytalnego – tj. od dnia 20 września 2012 roku. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia (1965 – 1998), przyjmując za 1982 rok podstawę wymiaru składek na poziomie 85.010 złotych (co dało stosunek podstawy wymiaru składek do rocznego przeciętnego wynagrodzenia – 60,91%), pominięto zaś okres lat 1983 – 1985. Ustalony w ten sposób wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 57,70%, a emerytura – 1.460,39 złotych. (decyzje k 55/56, k 71/72 akt ZUS, załączniki – obliczenie wskaźnika k 63/64 akt ZUS)

W dniu 5 listopada 2012 roku ubezpieczony złożył wniosek o przeliczenie wysokości świadczenia z uwzględnieniem zarobków z kontraktu pracy w NRD w okresie od 1 sierpnia 1982 roku do 31 sierpnia 1985 roku. (wniosek k.77/78 akt ZUS)

Wysokość zarobków zastępczych wnioskodawcy ustalonych uzupełniająco na podstawie zarobków uzyskiwanych przez M. C. (zatrudnionego od 20 maja 1980 roku na stanowisku tokarza, uzyskującego w latach 1980 – 1982 podobne do wnioskodawcy wynagrodzenie) wynosi :

- za 1982 rok – 103.760,44 złotych;
- za 1983 rok – 208.668 złotych;
- za 1984 rok – 224.838 złotych;
- za 1985 rok – 272.750,49 złotych;

Przy przyjęciu wynagrodzeń zastępczych M. C. z lat 1982 – 1985 oraz wynagrodzeń rocznych wnioskodawcy z pozostałych lat okresu 1956 – 1997, wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wynosi 68,20%, wysokość emerytury – 1.596,23 złotych (od marca 2013 roku – 1.660,08 złotych, od marca 2016 – 1.726,77 złotych).

(wyliczenie ZUS k 152)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie dowodów z powołanych dokumentów, których prawdziwość nie została zakwestionowana przez żadną ze stron.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne, jednak nie może zostać uwzględnione w takim zakresie w jakim odwołujący się tego domaga.

Zgodnie z brzmieniem art.114 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. 2015 poz. 748, ze zm.) (dalej: ustawa emerytalna) prawo do świadczeń lub ich wysokość ulega ponownemu ustaleniu na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość.

Natomiast w myśl art.15 powyższej ustawy podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 tego samego przepisu przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym złożono wniosek o emeryturę lub rentę.

Z kolei ust.3 tego samego przepisu stanowi, że na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Następnie w celu ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty:

- 1) oblicza się sumę kwot podstaw wymiaru składek i kwot, o których mowa w ust. 3, w okresie każdego roku z wybranych przez zainteresowanego lat kalendarzowych,
- 2) oblicza się stosunek każdej z tych sum kwot do rocznej kwoty przeciętnego wynagrodzenia, ogłoszonej za dany rok kalendarzowy, wyrażając go w procentach, z zaokrągleniem do setnych części procentu,
- 3) oblicza się średnią arytmetyczną tych procentów, która, z zastrzeżeniem ust. 5, stanowi wskaźnik wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty,
- 4) mnoży się przez ten wskaźnik kwotę bazową, o której mowa w art. 19, przy czym wskaźnik wysokości podstawy wymiaru nie może być wyższy niż 250%, jednakże przy ponownym przeliczeniu wysokości emerytury należy mieć na względzie, iż zgodnie z art. 111 ust. 2 ustawy uwzględnia się kwotę bazową ostatnio przyjętą do obliczenia świadczenia.

Przytoczone zasady postępowania – w świetle uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2003 r. sygn. III UZP 2/03 (OSNP 2003/14/338), które Sąd orzekający w pełni podziela - tak przy ustalaniu prawa do świadczenia, jak i jego przeliczaniu, pozwalają na ogólną uwagę, iż zamiarem ustawodawcy było umożliwienie ubezpieczonym dokonanie wyboru, w ramach prawa, najkorzystniejszego z ich punktu widzenia okresu, z którego podstawa wymiaru składek ubezpieczeniowych, będzie stanowić podstawę wymiaru świadczenia.

Zgodnie z § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe oraz zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) środkiem dowodowym

stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty dla pracowników są zaświadczenie zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (tzw. druk Rp-7) albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Wskazana wyżej regulacja niewątpliwie wyznacza kierunek postępowania dowodowego, ale nie oznacza, że wysokość uzyskiwanego uposażenia nie może być dowiedziona w inny sposób. W postępowaniu sądowym nie obowiązują bowiem ograniczenia co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określone w § 20 rozporządzenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 r. sygn. akt II UKN 186/97 OSNP 1998/11/342).

Zwrócić w tym miejscu należy uwagę także na fakt, iż podstawę wymiaru emerytury czy renty mogą stanowić wyłącznie takie składniki wynagrodzenia, których faktyczna wypłata w określonej wysokości oraz fakt odprowadzenia składki na ubezpieczenia społeczne jest niewątpliwy.

Zgodnie ze wskazanym art. 111 ust. 1 wysokość emerytury lub renty oblicza się ponownie, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, od podstawy wymiaru ustalonej w myśl art. 15, jeżeli do jej obliczenia wskazano podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe na podstawie przepisów prawa polskiego:

- 1) z liczby kolejnych lat kalendarzowych i w okresie wskazanym do ustalenia poprzedniej podstawy wymiaru świadczenia,
- 2) z kolejnych 10 lat kalendarzowych wybranych z 20 lat kalendarzowych, poprzedzających bezpośrednio rok kalendarzowy, w którym zgłoszono wniosek o przyznanie emerytury lub renty albo o ponowne ustalenie emerytury lub renty, z uwzględnieniem art. 176,
- 3) z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu, przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku o ponowne ustalenie emerytury lub renty,

- a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru jest wyższy od poprzednio obliczonego.

W niniejszej sprawie wnioskodawca początkowo wnosił o przyjęcie do podstawy wymiaru renty wynagrodzeń faktycznie wypłaconych mu w okresach pracy na zagranicznych kontraktach. Na przeszkodzie takiemu rozwiązaniu stoi jednak uregulowanie zawarte w § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent. (t.j. Dz.U. z 1989 roku, Nr 11, poz.63)

Zgodnie z tym przepisem jeżeli w okresie, z którego wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru, pracownik był zatrudniony za granicą, do ustalenia podstawy wymiaru przyjmuje się za okresy tego zatrudnienia:

- 1) kwoty, od których za te okresy opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne w kraju, albo
- 2) jeżeli okres zatrudnienia za granicą przypada przed dniem 1 stycznia 1991 r. - kwoty wynagrodzenia przysługującego w tych okresach pracownikowi zatrudnionemu w kraju w takim samym lub podobnym charakterze, w jakim pracownik był zatrudniony przed wyjazdem za granicę.

W niniejszej sprawie ubezpieczony pracował za granicą w byłym NRD przed rokiem 1991, a zatem do podstawy wymiaru jego świadczenia, może zostać przyjęte wyłącznie tzw. „wynagrodzenie zastępcze”. Brak podstaw prawnych do uwzględnienia zarobków uzyskiwanych w obcej walucie czy nawet po ich przeliczeniu według obowiązującego kursu.

Stosownie do art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. W postępowaniu sądowym ubezpieczony może korzystać z wszelkich środków dowodowych stwierdzających

wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty, w szczególności z dowodów dokumentów oraz z przesłuchania świadków (zob. wyrok SN z 25.07.1997 r., II UKN 186/97, OSNP 11/1998, poz. 342).

Nie jest możliwe obliczanie wysokości świadczenia wyłącznie na podstawie twierdzeń wnioskodawcy. Twierdzenia te muszą być udowodnione. Wskazać należy, iż nie jest rzeczą sądu zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Stanowisko takie zawarł Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996r. sygn. akt I CKU 45/96 (opubl. OSNC z 1997r., z.6-7, poz.76). Podobnie, w wyroku z 7 października 1998 r., II UKN 244/98, OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662, Sąd Najwyższy stwierdził nawet, że od 1 lipca 1996 r. nastąpiło zniesienie zasady odpowiedzialności sądu za wynik postępowania dowodowego, także w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W niniejszej sprawie wnioskodawca jako okres, z którego ma być obliczona podstawa wymiaru jego emerytury, wskazał okres pracy za granicą wykonywanej w pełnym wymiarze czasu. W okresie pracy za granicą wnioskodawca przebywał na urlopie bezpłatnym udzielonym mu przez macierzysty zakład pracy – Fabrykę (...). Niekwestionowanym było, że za pracę wykonywaną za granicą w wymiarze pełnego etatu wnioskodawca otrzymywał wynagrodzenie. Tym samym, na podstawie przywołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r., dopuszczalnym stało się zastąpienie rzeczywistego wynagrodzenia wnioskodawcy, którego nie był on w stanie udowodnić dokumentami płacowymi, wynagrodzeniem innego pracownika zatrudnionego w tym okresie w kraju w takim samym lub podobnym charakterze.

Sąd Okręgowy po analizie dokumentacji zawartej w aktach osobowych wnioskodawcy oraz innych pracowników Fabryki (...) w Ł. uznał, że istnieją podstawy do tego, aby do ustalenia podstawy wymiaru emerytury odwołującego się w objętych żądaniem okresie przyjąć wynagrodzenie M. C..

Ustalenia Sądu dokonane w przedmiotowej sprawie wykazały bowiem, że osoba ta - jako jedyna z przedstawionych przez strony sporu - zajmowała najbardziej zbliżone do wnioskodawcy stanowisko (tokarza), jej zarobki w latach poprzedzających urlop bezpłatny wnioskodawcy były najbardziej zbliżone do zarobków odwołującego.

Wskazać w tym miejscu należy, że G. B. był zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. na innym stanowisku – frezera, czym innym się zajmował, a jego zarobki w latach 1980 – 1982 były zdecydowanie wyższe od zarobków wnioskodawcy.

K. Ś. był z kolei ślusarzem, zaś S. B. – tokarzem pociągowym, ale zatrudnionym dopiero od 5 sierpnia 1981 roku.

Mając na uwadze fakt, że wnioskodawca został zatrudniony w Fabryce (...) w Ł. wcześniej niż M. C. oraz niewątpliwie miał on wyższą stawkę wynagradzania, wynagrodzenie zastępcze - w ocenie Sądu - jest minimalnym wynagrodzeniem jakie ubezpieczony musiał uzyskiwać.

Dlatego też Sąd uznał, że wynagrodzenie M. C., zatrudnionego w tym samym co wnioskodawca wydziale, przy tej samej co wnioskodawca pracy w okresie przed wyjazdem ubezpieczonego do byłej NRD, którego zarobki przed urlopem bezpłatnym wnioskodawcy były zbliżone do zarobków M. A., jest najwłaściwsze w rozumieniu cytowanego § 10 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 roku.

W tym stanie rzeczy spełnione zostały podstawy do tego, by przy ustalaniu wysokości emerytury wnioskodawcy w okresie od 1 sierpnia 1982 roku do 31 sierpnia 1985 roku uwzględnić wynagrodzenie uzyskiwane przez M. C..

Wykonując zobowiązanie sądu organ rentowy dokonał hipotetycznego wyliczenia wysokości emerytury wnioskodawcy. Przy przyjęciu wynagrodzenia zastępczego za okresy pracy wnioskodawcy za granicą i rzeczywistego jego wynagrodzenia za pozostałe okresy pracy wskaźnik wysokości podstawy wymiaru obliczony z 20

najkorzystniejszych lat kalendarzowych 68,20 %. Wskaźnik ten jest wyższy od dotychczasowego wskaźnika 57,70 % i emerytura przy jego zastosowaniu jest wyższa. Tym samym spełnione zostały przesłanki do ponownego obliczenia emerytury odwołującego się. Wnioskodawca, reprezentowany w sprawie przez fachowego pełnomocnika, po zapoznaniu się z hipotetycznymi wyliczeniami jego emerytury dokonanyymi przez organ rentowy, wyliczeń tych nie kwestionował.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję orzekając jak w sentencji wyroku.

Orzeczenie o zwrocie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu wnioskodawcy Sąd zapadło na podstawie § 12 ust. 2 w zw. z § 2 ust. 3 oraz w zw. z § 19 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 1348, ze zm.), przyznając maksymalną stawkę tego wynagrodzenia (150%) powiększoną o 23% stawkę podatku VAT.